

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича  
Філологічний факультет  
Кафедра сучасної української мови

„ЗАТВЕРДЖУЮ”  
Декан  
Філологічного факультету  
Ярослав РЕДЬКВА  
«29» серпня 2025 року



**РОБОЧА ПРОГРАМА**  
**навчальної дисципліни**

***Сучасна українська мова (лексикологія і лексикографія)***

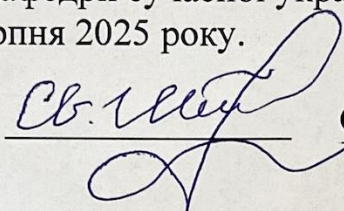
Освітньо-професійна програма	«Філологія (українська мова та література)»
Спеціальність	В 11 Філологія
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший бакалаврський
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни „Сучасна українська мова (лексикологія і лексикографія)” складена відповідно до освітньо-професійної програми „Філологія (українська мова та література)”.

Розробник: **Ткач Людмила Олександрівна** – доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови.

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови.  
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року.

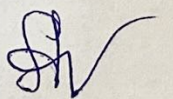
Завідувач кафедри



**Світлана ШАБАТ-САВКА**

Схвалено методичною радою філологічного факультету.  
Протокол №1 від «27» серпня 2025 року.

Голова методичної ради  
Філологічного факультету



**Алла АНТОФІЙЧУК**

**1. Мета навчальної дисципліни** полягає в тому, щоб забезпечити теоретичний та практичний рівні базових знань студентів у галузі лексикології, фразеології та лексикографії сучасної української мови, сформувати системне уявлення про організацію одиниць лексико-семантичного рівня мови, їх семантико-структурні ознаки, функційні властивості та системні відношення (внутрішньослівні, парадигматичні, синтагматичні, епідигматичні); вдосконалити та закріпити навички стилістично нормативного слововжитку; сформувати навички самостійної роботи з науковою та науково-популярною мовознавчою літературою, словниками, довідниками, посібниками тощо для поглиблення знань з української мови, дослідження української мови та навчання впродовж усього життя.

## **2. Результати навчання.**

У ході вивчення навчальної дисципліни студент повинен **набути таких компетентностей:**

### **соціально-особистісних:**

- здатності до навчання впродовж життя;
- здатності до критики й самокритики; толерантності;
- креативності, здатності до системного мислення;
- адаптивності й комунікабельності;
- турботи про якість виконуваної роботи;
- правильно окреслювати пріоритети, які забезпечують розв'язання поставленого завдання;
- усвідомлювати роль і значення лексикології та фразеології в розвитку української лінгвістики та суміжних галузей науки;
- засвоїти принципи і правила професійно-етичного використання чужого наукового доробку в процесі досягнення власних результатів у науковій діяльності;

### **інструментальних:**

- дослідницьких навичок та вмінь пошукової роботи з науковими, науково-методичними джерелами та фактичним матеріалом;
- комунікативних навичок прилюдного виступу з власними результатами навчальної та дослідницької діяльності, участі в дискусіях та обговоренні результатів своїх колег;
- умінь та навичок у користуванні пошуковими системами;

### **програмних компетентностей (загальних):**

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній та письмовій формах;
- ЗК5. Здатність навчатися й опановувати сучасні знання у філологічній та суміжних

галузях;

- ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК8. Здатність працювати в команді та автономно;
- ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

#### **професійних компетентностей (фахових):**

- ФК1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- ФК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.
- ФК4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- ФК6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).
- ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- ФК9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
- ФК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- ФК11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.
- ФК12. Здатність до організації ділової комунікації.
- ФК13. Здатність розуміти лінгвістику як особливу науку, що вивчає структуру і функціонування мови; володіти знаннями з усіх галузей мовознавства, історії української мови та сучасної української мови;
- ФК17. Здатність використовувати на практиці знання однієї зі слов'янських та інших мов.
- ФК18. Здатність використовувати у професійній діяльності знання про особливості літературного процесу та стилістичного розвитку української мови на Буковині, про ідейно-художню, стильову своєрідність творчості українських буковинських письменників.

#### **Очікувані результати навчання (загальні):**

##### **студент має бути здатний:**

- використовувати державну мову в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні;
- використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності;

- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти;
- застосувати базові знання з філології у професійній діяльності;
- систематично підвищувати свій професійний рівень;
- обґрунтовувати концептуальні основи, структуру й зміст засобів навчання (підручників, навчальних посібників, наукових праць (монографій, авторефератів, наукових статей) тощо);
- використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання та вміти оформити результати навчання у формі презентації чи інших наочних матеріалів (картотека, індивідуальні словники, порівняльні таблиці, діаграми тощо).

### **Очікувані результати навчання (фахові)**

Завдяки вивченню дисципліни „Сучасна українська мова (лексикологія і лексикографія)” студент повинен

#### **знати:**

- періодизацію розвитку української літературної мови та суспільно-історичні умови формування її словникового та фразеологічного фонду;
- роль територіальних діалектів у формуванні української літературної мови нового періоду;
- предмет і завдання лексикології / лексикографії;
- зміст і структуру найважливіших праць з української лексикографії, основних подій в історії українського словникарства; персоналії українських лексикографів;
- визначення базових термінологічних понять лексикології (*слово, словоформа, лексема; варіанти слова; тематична групи лексики; лексико-семантична група; семантичне поле; лексична валентність; лексичне значення; компоненти семантичної структури лексичного значення (денотативний, сигніфікативний, конотативний); сема, семема (лексико-семантичний варіант); моносемант / полісемант; топологічна структура полісеманта; лексичні омоніми, омоформи, омографи, омофони, пароніми; лексичні синоніми; лексичні антоніми; стилістична стратифікація лексики; соціальна стратифікація лексики; територіальна диференціація лексики; галузева диференціація лексики; нормативна / ненормативна лексика; варіантність норми; агнонімія та агноніми*);
- визначення базових термінологічних понять лексикографії (*вокабула, вокабулярій; глоса, глосарій; реєстр словника, реєстрове слово; лексикографічне маркування слова; лексикографічний маркер; проспект словника; джерельна база словника; галузевий словник; галузева енциклопедія; загальна енциклопедія; ідеографічний словник; словник-тезаурус*);
- природу та структуру лексичного значення; типологію лексичних значень;
- семантичні відношення між словами;
- джерела синонімічного багатства української мови;
- семантико-функційні особливості лексичних синонімів;
- стилістичні норми вживання слів сучасної української мови;
- класичні та найновіші наукові праці в галузі лексикології та лексикографії;
- методику лексико-семантичного аналізу слова;
- методику роботи з друкованими словниками, електронними версіями друкованих словників та електронними словниками української мови.

**розуміти:**

- теоретичні засади, значення навчальної дисципліни та необхідність її вивчення для здобуття професійних філологічних знань;
- методологію дослідження лексичних та фразеологічних одиниць; її традиційні методи (описові, кількісно-якісні, зіставні) та новітні (антропоцентричні, соціолінгвістичні, лінгвокультурологічні тощо);
- вплив соціокультурних чинників на формування лексичного складу сучасної української мови;
- відмінність між первинними та актуальними значеннями слова;
- відмінність між різними формами існування української мови та специфіку індивідуального лексикону кожного мовця.

**уміти:**

- обґрунтовано пояснювати зміст основних термінів лексикології, фразеології, лексикографії української мови;
- активно оперувати лінгвістичною термінологією для аналізу та інтерпретації лексичного значення слова, його реалізації в контексті та комунікативних ситуаціях;
- розпізнавати узуальні (загальномовні) та оказіональні вияви реалізації слова як лексико-семантичної одиниці;
- визначати топологічну структуру полісемантичного слова;
- розрізняти стилістичні маркери слів;
- виявляти характерні лексичні та фразеологічні ознаки ідіостилю письменника;
- виявляти семантичні та функційні нашарування, що характеризують динамічні процеси сучасного слововжитку й поки що не відображені в словниках української мови;
- вживати слова згідно з нормами сучасної української літературної мови;
- застосовувати методіку лексико-семантичного аналізу слова;
- організовувати та структурувати етапи самостійної навчальної та дослідницької роботи;
- добирати наукову літературу, аналізувати та опрацьовувати її з метою використання для підготовки до занять з сучасної української мови;
- виокремлювати в опрацьовуваних наукових публікаціях основні проблеми, узагальнювати та оцінювати їх актуальність і важливість для подальшого використання у своїй навчальній, дослідницькій та методичній роботі.

**3. Опис навчальної дисципліни****3.1. Загальна інформація**

Сучасна українська мова (лексикологія і лексикографія)												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	5	150	2	30	30	—	—	82	8	Екзамен
Заочна												

**3.2. Структура змісту навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	пр	л	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
<b>Теми лекційних занять</b>	<b>Змістовий модуль 1. Лексична підсистема української мови. Лексикологія як окрема мовознавча галузь.</b>												
<b>Тема 1.</b> Лексикологія як окрема галузь мовознавства, її предмет, завдання і значення	12	2	2			8							
<b>Тема 2.</b> Лексичне значення слова (типи лексичних значень; зв'язок лексичної та граматичної семантики)	10	2	2		2	4							
<b>Тема 3.</b> Лексична полісемія (типи перенесення найменування та топологічна структура багатозначного слова)	8	2	4			2							
<b>Тема 4.</b> Лексичні омоніми та суміжні явища	14	4	4			6							
<b>Тема 5.</b> Синонімія як тип універсальних семантичних відношень між мовними одиницями. Джерела синонімічного багатства української мови	10	2	2			6							
<b>Тема 6.</b> Лексичні синоніми та їх семантико-стилістична організація в системі мови. Словники синонімів української мови	16	2	4			10							
<b>Тема 7.</b>	6	2			2	2							

Антонімія мовних одиниць. Словники антонімів української мови													
<b>Разом за ЗМ 1</b>	<b>76</b>	<b>16</b>	<b>18</b>		<b>4</b>	<b>38</b>							
<b>Теми лекційних занять</b>	<b>Змістовий модуль 2. Лексика української мови за джерелами походження, сферами вживання та стилістичним використанням. Досягнення української лексикографії</b>												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
<b>Тема 1.</b> Функційні сфери української мови та стилістична диференціація лексики	20	4	2			14							
<b>Тема 2.</b> Активний і пасивний склад лексики української мови	20	2	4		2	12							
<b>Тема 3.</b> Лексика української мови за джерелами походження	14	2	2			10							
<b>Тема 4.</b> Предмет, завдання, значення і досягнення української лексикографії	20	2	2			16							
<b>Разом за ЗМ 2</b>	<b>74</b>	<b>10</b>	<b>10</b>		<b>2</b>	<b>52</b>							
<b>Усього годин</b>	<b>150</b>	<b>30</b>	<b>30</b>		<b>8</b>	<b>82</b>							

### 3. 3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	К-ть годин
ЗМ 1 <b>Тема 1</b>	1. Проблема слова як основної одиниці мови (межі слова, окремішність слова і тотожність, відтворюваність слова, <i>варіанти слова</i> ). 2. Слово і <i>словоформа</i> ; <i>аналітичні форми слова</i> ; слова повнозначні і службові. 3. Зв'язок лексикології з <i>фонетикою, словотвором, граматиною, лінгвістикою тексту, лексикографією</i> .	<b>8</b>
ЗМ 1 <b>Тема 2</b>	1. <i>Прямі і переносні</i> лексичні значення. 2. <i>Переносне значення і переносне вживання</i> слова. 3. Маркування лексичних значень слова у тлумачних словниках.	<b>6</b>

	4. Образне вживання слова у текстах художнього стилю (поетичних та прозових).	
ЗМ 1 Тема 3	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Зміст термінів <i>метафора</i>, <i>метонімія</i>, <i>синеодоха</i> в літературознавстві й мовознавстві.</li> <li>2. Відмінність між мовознавчим, літературознавчим і філософським розумінням поняття <i>метафори</i>.</li> <li>3. Структура словникової статті багатозначного слова.</li> </ol>	<b>2</b>
ЗМ 1 Тема 4	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Опис лексичних омонімів та граматичних омонімів у словниках тлумачного типу.</li> <li>2. Стилiстичне використання омоформ, омофонів.</li> <li>3. Структура словникової статті та опис лексичного значення паронімів у „Словнику паронімів української мови” Д. Гринчишина і О. Сербенської; Київ, 1986; 2-е вид. 2008).</li> <li>4. Пароніми і мовленнєва культура; рекомендації щодо вживання паронімів у праці Б. Антоненка-Давидовича „Як ми говоримо” (Київ, 1991).</li> <li>5. Стилiстичне використання паронімів; мовні каламбури (за працею О. Різниківа „Одноримки. Словник омонімів та схожословів”; Тернопіль, 2011).</li> </ol>	<b>6</b>
ЗМ 1 Тема 5	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>Різнокореневі</i> і <i>спільнокореневі</i> синоніми.</li> <li>2. <i>Загальномовні</i> і <i>контекстуальні</i> синоніми.</li> <li>3. Стилiстичне використання синонімів у поетичних і прозових текстах.</li> <li>4. Синонімія слова і фразеологічного звороту.</li> <li>5. Синонімія фразеологічних одиниць.</li> <li>6. Синонімічні відношення як один з основних засобів опису лексичного значення слова у словниках тлумачного типу.</li> <li>7. Синонімія діалектного слова та загальноновживаного слова (на матеріалі творів Ю. Федьковича, С. Воробкевича, І. Франка, В. Стефаника, Марка Черемшини, Марії Матіос).</li> </ol>	<b>6</b>
ЗМ 1 Тема 6	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Стилiстичне використання синонімів у поетичних і прозових текстах.</li> <li>2. Синонімія питомих та запозичених слів.</li> <li>3. Синонімічні словники української мови: історія їх укладання, структура і значення.</li> <li>4. Синонімічне гніздо в індивідуальній мовній свідомості та в словнику.</li> </ol>	<b>10</b>
ЗМ 1 Тема 7	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Стилiстичні функції антонімів.</li> <li>2. <i>Антитеза</i> і <i>оксюморон</i> як стилістичні фігури, засновані на зіставленні семантично протиставлених компонентів.</li> <li>3. Антонімія слова і фразеологічного звороту.</li> <li>4. Словники антонімів української мови.</li> </ol>	<b>4</b>
ЗМ 2 Тема 1	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Суспільно-історичні чинники формування стилістичної підсистеми української літературної мови.</li> <li>2. Термінологічні словники української мови та історія їх видання.</li> <li>3. Російсько-українські термінологічні словники періоду 1920-х – початку 1930-х; доля словників та їх упорядників.</li> <li>4. Лексичні та фразеологічні особливості західноукраїнського слововжитку кінця ХІХ – початку ХХ ст.</li> <li>5. Лексичні особливості українського міського мовлення міжвоєнного двадцятиліття (за працею Л. Підкуймухи „Мова Львова, або Коли й батяри говорили”; Київ, 2020).</li> <li>5. Словникові ремарки як засіб стилістичного внормування лексики та її регулярного вжитку.</li> </ol>	<b>14</b>

	<p>6. Історія дослідження жаргонізмів та арготизмів української мови.</p> <p>7. Жаргонна лексика та її стилістичне використання в мові сучасної української літератури.</p> <p>8. Просторічна лексика; український суржик та суржикізми (за працею <i>Л. Масенко</i> „Суржик: між мовою та язиком”; 2-е вид., Київ, 2019).</p>	
ЗМ 2 Тема 2	<p>1. Стилiстичнi функцiї <i>архаїзмів</i> у художньому тексті.</p> <p>2. Стилiстичнi функцiї <i>неологізмів</i> у сучасній українській мові.</p> <p>3. Неологізми в рекламному дискурсі.</p> <p>4. Вживання наукових термінів у художніх текстах; переосмислення лексичного значення термінів та процеси <i>детермінологізації</i>.</p> <p>5. Словникове опрацювання лексичних новотворів.</p> <p>6. <i>Неографія</i> як особлива галузь лексикографії.</p>	<b>14</b>
ЗМ 2 Тема 3	<p>1. Суспільно-історичні чинники формування стилістичної підсистеми української літературної мови.</p> <p>2. Термінологічні словники української мови та історія їх видання.</p> <p>3. Російсько-українські термінологічні словники періоду 1920-х – початку 1930-х; доля словників та їх упорядників.</p> <p>4. Лексичні та фразеологічні особливості західноукраїнського слововжитку кінця ХІХ – початку ХХ ст.</p> <p>5. Лексичні особливості українського міського мовлення міжвоєнного двадцятиліття (за працею <i>Л. Підкуймухи</i> „Мова Львова, або Коли й батяри говорили”; Київ, 2020).</p> <p>5. Словникові ремарки як засіб стилістичного внормування лексики.</p> <p>6. Історія дослідження жаргонізмів та арготизмів української мови.</p> <p>7. Жаргонна лексика та її стилістичне використання в мові сучасної української літератури.</p> <p>8. Просторічна лексика; український суржик та суржикізми (за працею <i>Л. Масенко</i> „Суржик: між мовою та язиком”; 2-е вид., Київ, 2019).</p>	<b>10</b>
ЗМ 2 Тема 4	<p>1. Розвиток української лексикографії від кінця ХVІ до початку ХХ ст. (станом на 1914 р.).</p> <p>2. „Словарь української мови” за ред. <i>Б. Грінченка</i> (1907–1909) як монументальна праця української лексикографії.</p> <p>3. Українська лексикографія у період 1917 – 1930 рр.; перекладні словники цього періоду.</p> <p>4. Історичні словники української мови.</p> <p>5. Етимологічні словники української мови.</p> <p>6. Словники мови письменників; їх значення для стильового нормування лексики літературної мови.</p> <p>7. Діалектні словники української мови.</p> <p>8. Буковинські сторінки в історії української лексикографії. Історія укладання „Словника буковинських говірок”.</p> <p>9. Словники української мови, видані від початку 1990-х років до нашого часу.</p> <p>10. Лексикографічні праці <i>С. Караванського</i>.</p>	<b>16</b>
<b>Усього</b>		<b>90</b>

### 3. 3. Теми семінарських занять (не передбачено)

#### 3. 4. Теми практичних занять

№	Назва теми	К-ть годин
ЗМ 1 <b>Тема 1</b>	Слово в мові, тексті і словнику	2
ЗМ 1 <b>Тема 2</b>	Поділ лексичних значень на вільні і зв'язані	2
ЗМ 1 <b>Тема 3</b>	Лексична полісемія (багатозначність). Типи перенесення найменування і топологічна структура багатозначного слова	4
ЗМ 1 <b>Тема 4</b>	Лексична полісемія і лексична омонімія: спільні та відмінні ознаки	4
ЗМ 1 <b>Тема 5</b>	Визначення лексичних синонімів та їх класифікаційні ознаки	2
ЗМ 1 <b>Тема 6</b>	Синонімічні одиниці у стилістичній підсистемі сучасної української мови та в сучасній українській лексикографії	4
ЗМ 2 <b>Тема 1</b>	Стилістична диференціація лексики української мови	4
ЗМ 2 <b>Тема 2</b>	Активна та пасивна лексика сучасної української мови	4
ЗМ 2 <b>Тема 3</b>	Лексика української мови за джерелами походження	2
ЗМ 2 <b>Тема 4</b>	Структура словникової статті. Стилістичні та граматичні маркери слова	2
<b>Усього</b>		<b>30</b>

### 3. 5. Теми лабораторних занять (не передбачено)

#### 3. 6. Тематика (зміст) індивідуальних завдань (16 год.)

##### Коментар.

\* Завдання включені до переліку завдань для самостійної роботи (8 год. + 82 год.), оскільки в навчальному плані вказаний обсяг годин – 90 год. – тільки для самостійної роботи студентів, що включає й виконання індивідуальних завдань.

\*\* ІНДЗ для змістового модуля або в цілому для навчальної дисципліни студенти одержують за рішенням кафедри (викладача).

#### 3. 7. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	К-ть годин
ЗМ 1 <b>Тема 1</b>	1. Проблема слова як основної одиниці мови (межі слова, окремішність слова і тотожність, відтворюваність слова, <i>варіанти слова</i> ). 2. Слово і <i>словоформа</i> ; <i>аналітичні форми слова</i> ; слова повнозначні і службові. 3. Зв'язок лексикології з <i>фонетикою, словотвором, граматикою, лінгвістикою тексту, лексикографією</i> .	<b>8</b>
ЗМ 1 <b>Тема 2</b>	1. <i>Прямі і переносні лексичні значення</i> . 2. <i>Переносне значення і переносне вживання слова</i> . 3. Маркування лексичних значень слова у тлумачних словниках. 4. <i>Образне вживання слова у текстах художнього стилю (поетичних та прозових)</i> .	<b>6</b>

ЗМ 1 <b>Тема 3</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Зміст термінів <i>метафора</i>, <i>метонімія</i>, <i>синеодоха</i> в літературознавстві й мовознавстві.</li> <li>2. Відмінність між мовознавчим, літературознавчим і філософським розумінням поняття <i>метафори</i>.</li> <li>3. Структура словникової статті багатозначного слова.</li> </ol>	<b>2</b>
ЗМ 1 <b>Тема 4</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Опис лексичних омонімів та граматичних омонімів у словниках тлумачного типу.</li> <li>2. Стилїстичне використання омоформ, омофонів.</li> <li>3. Структура словникової статті та опис лексичного значення паронімів у „Словнику паронімів української мови” <i>Д. Гринчишина</i> і <i>О. Сербенської</i>; Київ, 1986; 2-е вид., 2008).</li> <li>4. Пароніми і мовленнєва культура; рекомендації щодо вживання паронімів у праці <i>Б. Антоненка-Давидовича</i> „Як ми говоримо” (Київ, 1991).</li> <li>5. Стилїстичне використання паронімів; мовні каламбури (за працею <i>О. Різників</i> „Одноримки. Словник омонімів та схожословів”; Тернопіль, 2011).</li> </ol>	<b>6</b>
ЗМ 1 <b>Тема 5</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>Різнокореневі</i> і <i>спільнокореневі</i> синоніми.</li> <li>2. <i>Загальнономовні</i> і <i>контекстуальні</i> синоніми.</li> <li>3. Стилїстичне використання синонімів у поетичних і прозових текстах.</li> <li>4. Синонімія слова і фразеологічного звороту.</li> <li>5. Синонімія фразеологічних одиниць.</li> <li>6. Синонімічні відношення як один з основних засобів опису лексичного значення слова у словниках тлумачного типу.</li> <li>7. Синонімія діалектного слова та загальноновживаного слова (на матеріалі творів <i>Ю. Федьковича</i>, <i>О. Кобилянської</i>, <i>С. Воробкевича</i>, <i>І. Франка</i>, <i>В. Стефаника</i>, <i>Марка Черемшини</i> та ін.).</li> </ol>	<b>6</b>
ЗМ 1 <b>Тема 6</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Стилїстичне використання синонімів у поетичних і прозових текстах.</li> <li>2. Синонімія питомих та запозичених слів.</li> <li>3. Синонімічні словники української мови: історія їх укладання, структура і значення.</li> <li>4. Синонімічне гніздо в індивідуальній мовній свідомості та в словнику.</li> </ol>	<b>10</b>
ЗМ 1 <b>Тема 7</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Стилїстичні функції антонімів.</li> <li>2. <i>Антитеза</i> і <i>оксюморон</i> як стилїстичні фігури, засновані на зіставленні семантично протиставних компонентів.</li> <li>3. Антонімія слова і фразеологічного звороту.</li> <li>4. Словники антонімів української мови.</li> </ol>	<b>4</b>
ЗМ 2 <b>Тема 1</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Суспільно-історичні чинники формування стилїстичної підсистеми української літературної мови.</li> <li>2. Термінологічні словники української мови та історія їх видання.</li> <li>3. Російсько-українські термінологічні словники періоду 1920-х – початку 1930-х; доля словників та їх упорядників.</li> <li>4. Лексичні та фразеологічні особливості західноукраїнського слововжитку кінця ХІХ – початку ХХ ст.</li> <li>5. Лексичні особливості українського міського мовлення міжвоєнного двадцятиліття (за працею <i>Л. Підкуймухи</i> „Мова Львова, або Коли й батяри говорили”; Київ, 2020).</li> <li>5. Словникові ремарки як засіб стилїстичного внормування лексики та її регулярного вжитку.</li> <li>6. Історія дослідження жаргонізмів та арготизмів української мови.</li> <li>7. Жаргонна лексика та її стилїстичне використання в мові сучасної української</li> </ol>	<b>10</b>

	літератури. 8. Просторічна лексика; український суржик та суржикізи (за працею Л. Масенко „Суржик: між мовою та язиком”; 2-е вид., Київ, 2019).	
ЗМ 2 Тема 2	1. Стилiстичнi функцiї <i>архаїзмiв</i> у художньому тексті. 2. Стилiстичнi функцiї <i>неологiзмiв</i> у сучаснiй українській мові. 3. Неологiзми в рекламному дискурсі. 4. Вживання наукових термiнiв у художнiх текстах; переосмислення лексичного значення термiнiв та процеси <i>детермiнологiзацiї</i> . 5. Словникове опрацювання лексичних новотворiв. 6. <i>Неографiя</i> як особлива галузь лексикографiї.	12
ЗМ 2 Тема 3	1. Тематичнi групи слiв, що належать до питомої лексики української мови. 2. Зв’язок лексики української мови з iншими слов’янськими мовам; 3. Фонетичнi та морфологiчнi ознаки запозиченої лексики. 4. Запозичення з класичних мов ( <i>грецизми, латинiзми</i> ). 5. Запозичення з нiмецької мови ( <i>германiзми</i> ). 6. Запозичення з французької мови ( <i>галлицизми</i> ). 7. Запозичення з тюркських мов ( <i>тюркiзми</i> ). 8. Запозичення з румунської мови ( <i>румунiзми</i> ). 9. Запозичення з угорської мови ( <i>унгаризми, або мадяризми</i> ). 10. Запозичення з англійської мови ( <i>англiзми</i> ). 11. Слова iншомовного походження i культура мови. 12. Українськi словники слiв iншомовного походження.	4
ЗМ 2 Тема 4	1. Розвиток української лексикографiї вiд кiнця XVI до початку XX ст. (станом на 1914 р.). 2. „Словарь української мови” за ред. Б. Гринченка (1907–1909) як монументальна праця української лексикографiї. 3. Українська лексикографiя у перiод 1917–1930 рр.; перекладнi словники цього перiоду. 4. Iсторичнi словники української мови. 5. Етимологiчнi словники української мови. 6. Дiалектнi словники української мови. 7. Буковинськi сторiнки в iсторiї української лексикографiї. 8. Дiалектологiчнi працi В. А. Прокопенко та iсторiя укладання „Словника буковинських говiрок”. 9. Словники української мови, виданi вiд початку 1990-х рокiв до нашого часу. 10. Лексикографiчнi працi С. Караванського. 11. Iсторiя збирання образних зворотiв української мови та видання збiрок народної фразеологiї. 12. Бiблiйна фразеологiя в сучаснiй українській мові. Словники бiблiйної фразеологiї. 13. Словники античної фразеологiї. 14. Сучаснi фразеологiчнi словники української мови.	22
<b>Усього</b>		<b>90</b>

#### 4. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

##### Коментар:

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуюваної числової (рейтингової) шкали).

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота; тестування)		Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-сть балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	<b>40</b>	<b>100</b>
<p style="text-align: center;"><b>30 балів</b></p> <p>Усне опитування – <b>5</b> балів; Тестування – <b>10</b> балів; Виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи – <b>15</b> балів (для дистанційного навчання).</p> <p>Усне опитування – <b>10</b> балів. Тестування – <b>15</b> балів Виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи – <b>5</b> балів (для аудиторного навчання)</p>	<p style="text-align: center;"><b>30 балів</b></p> <p>Усне опитування – <b>10</b> балів; Тестування – <b>10</b> балів; Виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи – <b>10</b> балів (для дистанційного навчання).</p> <p>Усне опитування – <b>10</b> балів. Тестування – <b>15</b> балів Виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи – <b>5</b> балів (для аудиторного навчання)</p>		

Форма проведення підсумкового контролю – екзамен у **письмовій формі**, що передбачає відповіді студента на **3 питання** екзаменаційного білета, з яких – **1-е і 2-е питання – теоретичні, 3-є – комплексне практичне завдання** (включає кілька завдань текстового і вибіркового характеру).

Максимальна кількість балів за екзамен – **40 балів, з яких: 15 балів** за відповіді на теоретичні питання (відповідно **8** балів за 1 питання, **7** балів за 2 питання); **25 балів** – за виконання практичного завдання.

Максимальну кількість балів (**15**) за відповіді на **теоретичні питання** студент може отримати, якщо:

- правильно, повно, логічно й послідовно розкриває зміст питання;
- відповідь студента підтверджує системні знання змісту навчальної дисципліни згідно з навчальною програмою (що включає знання семантичної структури слова, класифікаційних ознак лексичних значень, особливостей семантики, структури й функційних властивостей мовних одиниць лексико-семантичного та фразеологічного рівнів; системної організації слів і значень у лексичному фонді та стилістичній підсистемі сучасної української мови; знання специфіки лексикології, фразеології, лексикографії як окремих галузей мовознавства та їх зв'язку з іншими мовознавчими галузями – фонологією, морфемікою і словотвором, граматикою, стилістикою, діалектологією, етнолінгвістикою, соціолінгвістикою тощо) та іншими гуманітарними галузями; знає основні факти з історії української лексикографії та вільно ними оперує; вміє визначати тип і завдання словника та аналізувати структуру словникової статті;
- при формулюванні своїх відповідей на питання екзаменаційного білета показує, що опанував спеціальну мовознавчу термінологію і вільно оперує нею;
- коректно наводить приклади мовних одиниць, що ними підтверджує термінологічні дефініції чи теоретичні твердження (2 – 4 приклади);

- вмiє формулювати узагальненi твердження й висновки, покликається на спеціальнi працi з мовознавства i словотвору сучасної української мови;
- виявляє знання норм сучасної української лiтературної мови.

Максимальну кiлькiсть балiв (**25**) за виконання **комплексного екзаменацiйного практичного завдання** студент може отримати, якщо:

- правильно застосовує одержанi теоретичнi знання для лексико-семантичного та стилiстичного аналізу лексичних одиниць; визначення класифiкацiйної групи фразеологiчних зворотiв;
- обирає правильнi вiдповiдi в усiх тестових завданнях;
- правильно виконує завдання вибiркового характеру (обирає iз запропонованого тексту лексичнi одиницi та фразеологiчнi одиницi з указаними в завданнi характеристиками щодо їх семантичної структури, семантичних вiдношень, конотацiй, стилiстичних функцiй);
- правильно встановлює семантичнi зв'язки мiж мовними одиницями лексико-семантичного та фразеологiчного рiвнiв;
- застосовує творчий пiдхiд.

**12 – 10 балiв** за вiдповiдь на **теоретичнi питання** та **22 – 18 балiв** за виконання **практичного завдання** студент може отримати, якщо:

- засвiдчує середнiй рiвень знань теоретичного матерiалу, подає недостатньо аргументованi вiдповiдi; припускається незначних помилок у застосуваннi теоретичних положень пiд час виконання практичних завдань; робить незначнi помилки (орфографiчнi, пунктуацiйнi, стилiстичнi) в оформленнi письмової вiдповiдi.

**9 – 7 балiв** за вiдповiдi на **теоретичнi питання** та **17 – 12 балiв** за виконання **практичного завдання** студент може отримати, якщо:

- засвiдчує незнання значної частини навчального матерiалу, допускає суттєвi помилки у вiдповiдях на запитання; виявляє невмiння застосовувати теоретичнi положення пiд час виконання практичних завдань; допускає грубi помилки (орфографiчнi, пунктуацiйнi, стилiстичнi) в оформленнi письмової вiдповiдi.

**6 – 3 бали** за вiдповiдь на **теоретичне питання** та **11 – 7 балiв** за виконання **практичного завдання** студент може отримати, якщо:

- засвiдчує слабкий рiвень знань з основних тем навчальної дисциплiни, не дає чiтких визначень базових термiнiв лексикологiї, фразеологiї, лексикографiї; не наводить прикладiв аналізованих мовних явищ, не може самостiйно робити висновки та узагальнення; припускається грубих помилок у виконаннi практичних завдань; не виявляє достатнiх навичок зв'язного мовлення та знань норм сучасної лiтературної мови при оформленнi письмової вiдповiдi на екзаменацiйнi питання i завдання.

### Шкала оцiнювання: національна та ЄКТС

(для 1–3, 5–6 курсiв)

Оцiнка за національною шкалою	Оцiнка за шкалою ECTS	
	Оцiнка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
<b>Вiдмiнно</b>	<b>A</b> (90-100)	вiдмiнно
<b>Добре</b>	<b>B</b> (80-89)	дуже добре
	<b>C</b> (70-79)	добре
<b>Задовiльно</b>	<b>D</b> (60-69)	задовiльно
	<b>E</b> (50-59)	достатньо
<b>Незадовiльно</b>	<b>F<sub>x</sub></b> (35-49)	(незадовiльно)

		з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

## 5. Засоби оцінювання

### 1. Поточний контроль перевірки засвоєного матеріалу:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- завдання для самоперевірки.

### 2. Тематичний контроль:

- усне опитування;
- тестування;
- модульні контрольні роботи.

### 3. Підсумковий контроль: екзамен.

## 6. Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного контролю: усні й письмові відповіді студента; тестування; модульні контрольні роботи; завдання для самостійної та індивідуальної роботи;

Форма підсумкового контролю – екзамен.

## 7. Рекомендована література

### 7. 1. Основна

1. Бодик О., Рудакова Т. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011.
2. Бондар О., Карпенко Ю., Микитин-Дружинець М. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. посіб. Київ, 2006.
3. Вплив суспільних змін на розвиток української мови: Монографія / Відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: ВД Дмитра Бураго, 2017.
4. Демська О. Вступ до лексикографії. Київ: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2010.
5. Демська-Кульчицька О. Фразеологія. Київ: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008.
6. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008.
7. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія: Навч. посібник / За ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг, 2012.
8. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ, 1973.
9. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973.
10. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін. Київ: Знання, 2010.
11. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін. Київ: Знання, 2013.
12. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища школа, 1997.

13. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. *О. Д. Пономарева*. Київ, 2005.
14. *Ужченко В. Д., Авксентьєв Л. Г.* Українська фразеологія. Харків, 1990.
15. *Ужченко В. Д., Ужченко Д. В.* Фразеологія сучасної української мови: Навч. посібник. К.: Знання, 2007.
16. *Ющук І.* Українська мова. Київ: Либідь, 2003.

## 7. 2. Словники

1. *Багмет А.* Словник синонімів української мови / Ред. *Л. Лужницький, Л. Рудницький*. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1982. Т. 1 (А–П) (Пам'ятки української мови і літератури / НТШ; Т. 9).
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. *В. Т. Бусел*. Київ : Ірпінь; ВТФ „Перун”, 2005.
3. *Вирган І. О., Пилинський М. М.* Російсько-український словник сталих виразів. Харків, 2000.
4. *Віняр Г. М., Шпачук Л. Р.* Словник новотворів української мови кінця ХХ століття. Кривий Ріг: КДПУ, 2002.
5. *Глібчук Н., Добосевич У.* Словник міжчастиномовних омонімів сучасної української мови. Л.: Априорі, 2016.
6. *Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А.* Словник паронімів української мови. Київ: Освіта, 2008.
7. *Даль В.* Толковый словарь живого великорусского языка: Т. 1–4. Москва: Русский язык, 1989–1991.
8. *Деркач П.* Короткий словник синонімів української мови. Київ: Рад. школа, 1960.
9. Етимологічний словник української мови: В 7-и т. Київ: Наук. думка, 1982–1985. Т. 1. 623 с.; Т. 2. 571 с.; Т. 3. 552 с.; Т. 4. 656 с.; Т. 5. 704 с.; Т. 6. 568 с.
10. Інверсійний словник української мови / Уклад. *С. П. Бевзенко, З. І. Волосевич* та ін. / Відп. ред. *С. П. Бевзенко*. Київ: Наук. думка, 1985.
11. *Калашник В. С., Колоїз Ж. В.* Словник фразеологічних антонімів української мови. 3-є вид., допов. Київ: Довіра, 2006.
12. *Караванський С.* Практичний словник синонімів української мови. 3-тє вид., опрацьоване і доповнене. Львів: БаК, 2008.
13. *Коваль А., Коптілов В.* Крилаті вислови в українській літературній мові. Афоризми, літературні цитати, образні вислови. Вид. 2-є перероб. і доп. Київ: Вища шк., 1975.
14. *Коваль А. П.* Спочатку було слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. Київ: Либідь, 2001.
15. *Коломієць М. П., Регушевський Є. С.* Короткий словник перифраз. Київ, 1985.
16. *Коломієць М. П., Регушевський Є. С.* Словник фразеологічних синонімів /за ред. *В. О. Винника*. Київ: Рад. шк., 1988. 198 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001519>
17. *Кочерган М. П.* Словник російсько-українських міжмовних омонімів („фальшиві друзі перекладача”). Київ: Академія, 1997. 400 с.
18. Словар чужих слів: 12000 слів чужого походження в українській мові / Зібр. *З. Кузеля, М. Чайковський*; Ред. *З. Кузеля*. Чернівці, 1910.
19. Новий словник іншомовних слів: близько 40 тис. слів і словосполучень / Уклад. *Л. Шевченко*. Київ: „Арій”, 2008.
20. Нові та актуалізовані слова та значення: словникові матеріали (2002–2010) / Кер. проекту і відп. ред. *О. М. Тищенко*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010.
21. *Полюга Л. М.* Повний словник антонімів української мови. 3-є вид., допов. і випр. Київ: Довіра, 2006.
22. *Полюга Л. М.* Словник синонімів української мови. Київ: Довіра, 2001.

23. *Різників О. С.* Одноримки. Словник омонімів та схожословів. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: Богдан, 2011.
24. Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу *Борис Грінченко*: В чотирьох томах. Київ : Наук. думка, 1996–1997.
25. Словарь української мови [збір. ред. журн. „Киевская Старина”]; упоряд з додатком власного матеріалу *Б. Грінченко*. Т. 1–4. К., 1907–1909 / Перевидано фотомех. способом. К., 1958.
26. Словарь української мови. Зібрала редакція журналу „Киевская Старина”. Упорядкував з додатком власного матеріалу *Борис Грінченко* / 3-є видання, виправлене й доповнене, за редакцією Акад. *Сергія Єфремова та Андрія Ніковського*. Київ: Горно, 1927. Т. I: А–Г. 428 с.; Т. II: Д–Й. 440 с.; Т. III: К–Н. 1928. 479 с. URL: <http://www.r2u.org.ua>.
27. Словник буковинських говірок / За заг. ред. *Н. В. Гуйванюк*. Чернівці: Рута, 2005.
28. Словник іншомовних слів / за ред. *О. С. Мельничука*. Київ: Гол. ред. УРЕ, 1977.
29. Словник іншомовних слів / Уклад. *С. М. Морозов, Л. М. Шкаранута*. Київ: Наук. думка, 2000.
30. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / *Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О.*; за редакцією *М. І. Голянич*. Івано-Франківськ: видавець Голіней О. М., 2011.
31. Словник мови творів *Г. Квітки-Основ'яненка*. У 3-х т. Харків: ХДУ, 1978–1979.
32. Словник мови *Шевченка*: В двох томах / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. *О. О. Потебні*; Редкол. *В. С. Ващенко* (відповід. ред.) та ін. Київ: Наук. думка. 1964. Т. 1: А–Н / Ред. тому: *Т. К. Черторизька.*; Т. 2: О–Я / Ред. тому: *В. Г. Маринченко, Л. О. Родніна.* 1964.
33. Словник синонімів української мови: В 2-х т. / *А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук* та ін. Київ: Наукова думка, 1999–2000.
34. Словник чужомовних слів / Упорядники: *Бойків І., Ізюмов О., Калишевський Г. і Трохоменко М.*, репринт з 2-го перероб. видання 1955 р. (Вперше виданий у Харкові 1932 р.). Київ: Музей Івана Гончара; вид. фірма „Родовід”, 1996.
35. Словник української мови: В 11-ти томах. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
36. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том: 35 тис. слів : у 2 кн. / НАН України ; Ін-т укр. мови ; гол. редкол. *П. Ю. Гриценко* ; редкол. *В. О. Винник, І. С. Гнатюк, К. Г. Городенська*. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2017.
37. Словник української мови / Кер. *В. В. Німчук* / Відп. ред. *В. В. Жайворонок*. Київ ВЦ „Просвіта”, 2012.
38. *Ставицька Л.* Короткий словник жаргонної лексики української мови: Містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ: Критика, 2003.
39. *Ткач Л. О.* Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Ч. 1: Матеріали до словника. Чернівці: Рута, 2000.
40. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклав *М. Номис* / Упоряд., приміт. та вступна ст. *М. М. Пазяка*. Київ: Либідь, 1993.
41. Українсько-російський словник / Уклад.: *Г. П. Їжакевич* та інші. Київ: Наук. думка, 2004.
42. Фразеологічний словник української мови: В 2-х книгах. Київ: Наук. думка, 1999.
43. Фразеологія перекладів Миколи Лукаша: Словник-довідник / Укл. *О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк*. Київ: Довіра. 2002.
44. *Ціхоцький І., Левчук О.* Лексикологія сучасної української літературної мови (Практикум): Навчально-методичний посібник для студентів І курсу філологічного факультету. Львів, 2014.
45. *Хобзей Н.* Лексикон львівський: поважно і на жарт / *Наталя Хобзей, Оксана Сімович, Тетяна Ястремська, Ганна Дидик-Меуш*. Львів: Інститут українознавства ім. *І. Крип'якевича* НАН України, 2009.

46. Частотний словник сучасної української художньої прози: В 2-х т. / Редкол. *Н. П. Дарчук, В. І. Критська, В. С. Перебийніс* (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1981. Т.І. 864 с., Т.ІІ. 886 с.

### 7. 3. Додаткова література

1. *Алефіренко М. Ф.* Теоретичні питання фразеології. Харків, 1987.
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. Олександрі Сербенської: навч. посібник /3-тє вид., доп. і переробл. Львів: Апріорі, 2019.
3. *Антоненко-Давидович Б.* Як ми говоримо / уклад. Я. Б. Тимошенко. К.: Либідь, 1991.
4. *Білоноженко В. М., Гнатюк І. С.* Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ, 1989.
5. *Ганич Д. І., Олійник І. С.* Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа, 1985.
6. *Горецький П.* Історія української лексикографії. К. : Вид-во Акад. наук УРСР, 1963.
7. *Демський М.* Українські фраземи й особливості їх творення. Львів-Краків-Париж: Просвіта, 1994.
8. *Івченко А.* Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. Харків, 1997.
9. *Івченко А. О.* Історія та етимологія укр. фразеології. Бібліогр. покажчик (1864–1998). Харків, 1998.
10. *Кочерган М. П.* Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Видавн. центр „Академія”, 2001.
11. *Лисиченко Л. А.* Лексикологія сучасної української мови (Семантична структура слова). Харків: „Вища школа”, вид-во при Харк. ун-ті, 1976.
12. *Лисиченко Л. А.* Лексико-семантична система української мови. Харків, 1997.
13. *Масенко Л.* Мова і суспільство: постколоніальний вимір. К.: Видавн. дім „КМ Академія”, 2004.
14. *Масенко Л.* Суржик: Між мовою і язиком. К.: Видавничий дім „КМ Академія”, 2011; 2-е вид., зі змінами і доповн., 2019.
15. *Медведєв Ф. П.* Українська фразеологія: Чому ми так говоримо. Харків, 1982.
16. *Підкуймуха Л.* Мова Львова, або коли й батяри говорили / передм. Л. Ткач. К.: ТОВ «Видавництво „Клію”», 2020.
17. *Прадід Ю. Ф.* Фразеологічна ідеографія (проблематика досліджень). Київ, Сімферополь, 1997.
18. *Русанівський В. М.* Структура лексичної і граматичної семантики. К.: Наук. думка, 1988.
19. *Ткач Л., І. Шепетюк.* Євангелійні мотиви в українській народній фразеології та в дискурсі української мемуаристики початку ХХ ст. (за щоденниками С. Єфремова). Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 87: Слов'янська філологія. Чернівці: Рута, 2000. С. 109–127.
20. *Ткач Л.* Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Ч. 3: Буковинська фразеологія у міжмовних зв'язках та в загальноукраїнському контексті. Чернівці: Книги – ХХІ, 2007.
21. *Ткач Л.* Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Ч. 2: Джерела і соціокультурні чинники розвитку. Чернівці: Рута, 2007.
22. *Ткач Л., Мороз Т.* Фразеологічні скарби української мови в перекладах книг Святого Письма (за текстами П. Куліша, І. Пулюя, І. Огієнка). Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 214–215: Слов'янська філологія. Чернівці: Рута, 2004. С. 115–125.
23. *Ткач Л., О. Федунівич-Швед.* Фразеологія перекладів Миколи Лукаша у її зв'язках із традиціями західноукраїнського слововжитку. Науковий вісник Чернівецького

- університету. Вип. 276–277: Слов'янська філологія. До 130-річчя Чернівецького університету. Чернівці: Рута, Книги – XXI, 2006. С. 324–336.
24. *Ужченко В. Д.* Народження і життя фразеологізму. Київ, 1988.
25. *Шевельов Ю. В.* Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. П. Котляревського. Чернівці: Рута, 1998.
26. *Шевельов Ю. В.* Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941): Стан і статус. Чернівці: Рута, 1998 (передрук видання 1987 р.) [Та пізніші перевидання].
27. *Юрченко О. С., Івченко А. О.* Словник стійких народних порівнянь. Харків: Основа, 1993.
28. *Юрченко О. С.* Формування фразеологічного фонду української літературної мови кін. XVIII – поч. XIX ст. Харків, 1984.

#### 7. 4. Інформаційні ресурси

1. *Бодик О. П., Рудакова Т. М.* Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. URL: [http://shron.chtyvo.org.ua/Bodyk\\_Ostap/Suchasna\\_ukrainska\\_literaturna\\_mova\\_Leksykologhiia\\_Frazeolohiia\\_Leks\\_ukohrafiia.pdf](http://shron.chtyvo.org.ua/Bodyk_Ostap/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Leksykologhiia_Frazeolohiia_Leks_ukohrafiia.pdf)
2. *Вакуленко Г. М., Клупа Н. І.* Прикметникова синоніміка в художньому мовленні П. Куліша. URL: [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Ltkp/2010\\_59/fil/0020.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ltkp/2010_59/fil/0020.pdf)
3. *Вусик О. С.* Словник українських синонімів Понад 1500 синонімічних гнізд / За ред. докт. філолог. наук, проф. А. М. Поповського. Дніпропетровськ: Січ, 2000. URL: <http://www.twirpx.com/file/805515/>
4. Генеральний регіонально анотований корпус української мови. URL: <http://www.parasolcorpus.org/>
5. *Заславська Н. В.* Обережно: міжмовні омоніми. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine28-20.pdf>
6. Корпус української мови. Лінгвістичний портал. Mova.info. URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx?11=209>.
7. *Регушевський Є. С.* Чи є у мові зайві слова? URL: <http://www.kulturamovy.org.ua/KM/pdfs/Magazine14-12.pdf>
8. Російсько-український словник. За ред. А. Ю. Кримського та С. О. Єфремова [Електронний ресурс (підготував О. Телемко)]. Київ : Держ. вид-во України–УАН, 1924–1933. Т. 1–3. Київ : К.І.С., 2007. URL: <http://www.r2u.org.ua>
9. Глумачний словник української мови: в 20-ти томах (електронна версія Українського мовно-інформаційного фонду НАН України). URL: <http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=461&page=20>
10. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. URL: <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>